

Engagement

a. Onze benadering van engagement

Door onze engagementactiviteiten willen wij ondernemingen aanzetten tot positieve verandering. We gaan een dialoog aan over een breed scala aan strategische, financiële, bestuurlijke, milieu- en maatschappelijke aspecten. Zo willen wij:

- goed geïnformeerd zijn over strategie, beleid en programma's van ondernemingen en ons inzicht in ondernemingen verbeteren;
- waarborgen dat bestuur en managementteams duurzaamheidsrisico's goed overzien en beheersen en dat ondernemingen kansen op maatschappelijk en milieugebied voldoende benutten; en
- stimuleren dat 'best practices' op het gebied van bestuur worden toegepast.

We maken onderscheid tussen:

- > Engagement gericht op bewustwording. Het doel is om bij ondernemingen waarin wij beleggen, het bewustzijn over bepaalde kwesties te vergroten of meer informatie over een bepaalde onderneming te krijgen.
- > Engagement gericht op verandering. Wij stellen vooraf concrete doelen met specifieke tijdlijnen vast. De voortgang wordt gemeten aan de hand van vier mijlpalen.
- > Engagement gericht op overheidsbeleid en samenwerking. Hiermee willen wij het algehele (financiële) marktlandschap verbeteren, alsook de duurzaamheidsprestaties van specifieke sectoren, markten en regio's.

b. Engagement in 2023

In 2023 gingen we met 131 ondernemingen in gesprek over thema's op het gebied van milieu, maatschappij en bestuur. Dit was bijna 40 procent van de ondernemingen waarin we een aandelenbelang hebben.

Het totale aantal engagements bedroeg 153.²⁰ Van dat totaal waren er 110 gericht op verandering; deze dialoog werd gevoerd door onze portefeuillebeheerders en specialisten duurzaamheid en impactbeleggen. In de meeste gevallen betrof het milieukwesties (62) en bestuurskwesties (39).

Bij 87 ondernemingen was ons engagement gericht op bewustwording van algemene duurzaamheidskwesties. Meestal betrof dit bestuurskwesties, waarbij het vaak ging over agendapunten voor de algemene vergadering van aandeelhouders.

Engagements 2023

Bedrijven	Engagements		
	Bewustwording	Verandering	Totaal
Aantal bedrijven	41	103	131
Aantal engagements	43	110	153

Engagements in 2023 per thema

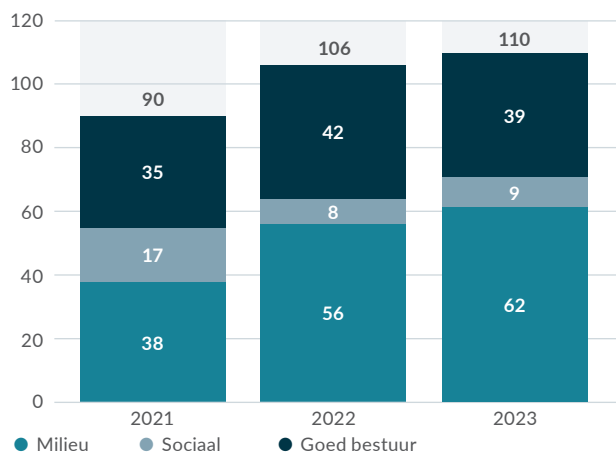
	Engagements voor bewustwording	Engagements voor verandering
Milieu	27	62
Maatschappij	3	9
Bestuur	13	39
Total	43	110

- > In 2023 zijn we met nog eens 178 ondernemingen een dialoog aangegaan waarbij we samen optrokken met andere beleggers. Meer informatie over deze zogenoemde collectieve engagements vindt u op pagina 33.

²⁰ Met een onderneming kan over meerdere thema's tegelijkertijd een dialoog worden gevoerd. Deze dialoog kan gericht zijn op zowel bewustwording als verandering. Dit kan tot enige overlapping leiden.

Het totale aantal engagements nam in 2023 opnieuw verder toe. Dit is vooral het gevolg van de toenemende focus van de beleggingsteams op engagements gericht op verandering binnen het thema klimaat.

Engagements voor verandering per eind 2021, 2022 and 2023

Analyse van engagements gericht op verandering naar thema

De 110 engagements gericht op verandering kunnen als volgt worden onderverdeeld naar thema.

Milieu (62)

- Verlaging van CO₂-emissies
- Impact van producten en diensten op milieu
- Vermindering van afval
- Gebruik van natuurlijke hulpbronnen
- Integratie van klimaatparameters in beloning van bestuurders
- Biodiversiteit

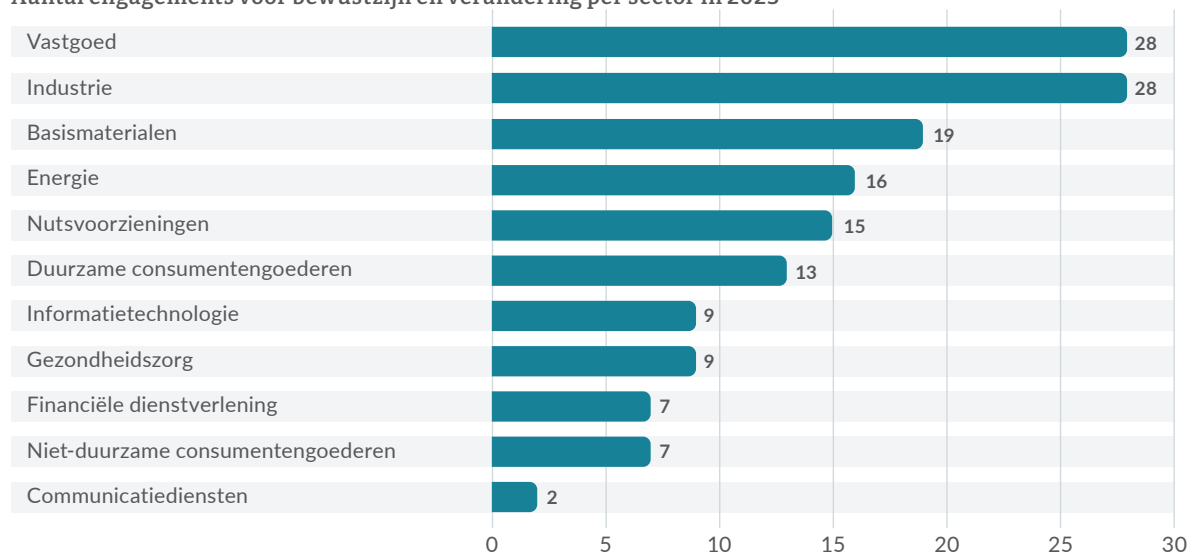
Maatschappij (9)

- Leefbaar loon
- Fatsoenlijke werkomstandigheden
- Productverantwoordelijkheid
- Relaties met lokale gemeenschappen

Bestuur (39)

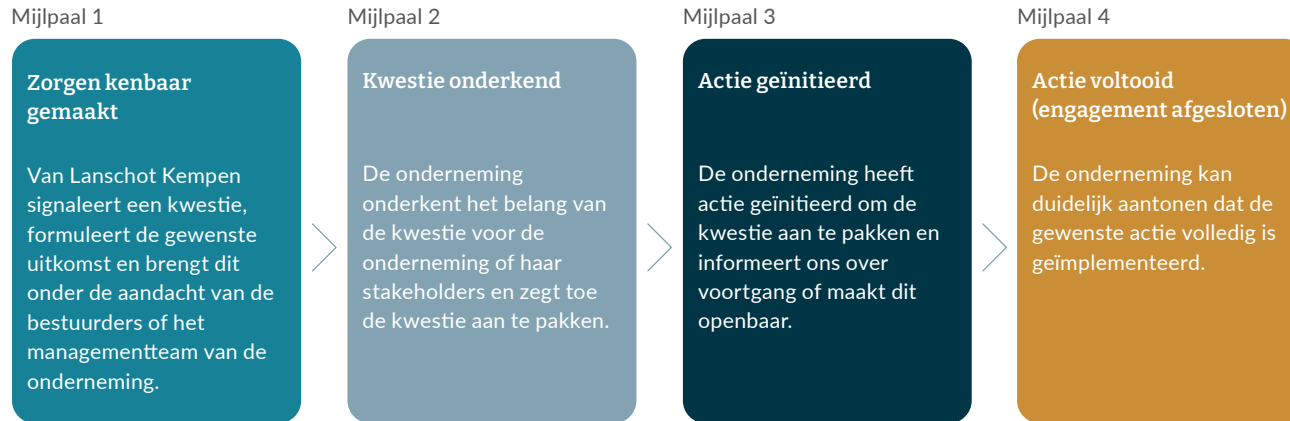
- Kwaliteit van management
- Beloning
- Aandeelhouderschap en rechten van aandeelhouders

Aantal engagements voor bewustzijn en verandering per sector in 2023

c. Onze mijlpaalmethodologie

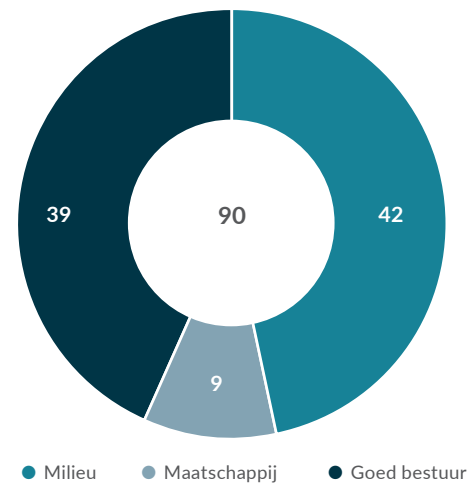
De uitkomsten en resultaten van onze engagementactiviteiten meten we aan de hand van vier mijlpalen.

d. Engagemntmijlpalen in 2023

In 2023 bereikten wij 90 mijlpalen in 110 engagements gericht op verandering. Dit betrof hoofdzakelijk kwesties op het gebied van milieu en bestuur en illustreert de concrete resultaten van onze engagementactiviteiten gedurende het jaar.

Bereikte mijlpalen op gebied van milieu, maatschappij en goed bestuur

De tabel rechts laat zien hoe de 110 engagements gericht op verandering eind 2023 waren verdeeld over de vier mijlpalen. Onze engagements betroffen vaker milieu- en bestuurskwesties dan maatschappelijke kwesties. Dit is het gevolg van ons commitment om de dialoog aan te gaan met de grootste uitstoters in alle portefeuilles en onze doelstelling om de voetafdruk van de portefeuilles jaarlijks met 7% te verminderen. Het uiteindelijke doel is om onze bijdrage te leveren aan het behalen van het klimaatakkoord van Parijs. In 2023 bereikten 25 engagements mijlpaal 4 wat betekent dat deze dialogen met succes konden worden afgesloten.

Stand van engagements per mijlpaal per eind 2023

	Stand van engagements: mijlpalen				
	1	2	3	4	Totaal
Milieu	14	21	16	11	62
Maatschappij	3	2	3	1	9
Bestuur	8	12	6	13	39
Totaal	25	35	25	25	110

e. Voortgang engagementmijlpalen

De tabel hieronder toont de voortgang die de engagements gericht op verandering in 2023 op basis van de vier mijlpalen hebben geboekt. Ongeveer de helft bereikte geen nieuwe mijlpaal, in sommige gevallen kwam dit omdat het engagement pas recent was gestart en in andere gevallen omdat de voortgang stokte. Bovendien duurt het soms langer voordat een onderneming de door ons aanbevolen

verandering kan implementeren en de volgende mijlpaal wordt bereikt.

Zoals uit de tabel blijkt, boekten 30 engagements een vooruitgang van één mijlpaal in 2023, maakten 18 een sprong van twee mijlpalen en bereikten 8 een delta van drie mijlpalen. Met andere woorden: die zijn in 2023 gestart én met succes afgerond.²¹

Voortgang mijlpalen in 2023

	Mijlpaal delta (voortgang)				
	0	1	2	3	Total
Milieu	34	16	10	2	62
Maatschappij	3	3	3	0	9
Bestuur	17	11	5	6	39
Totaal	54	30	18	8	110

²¹ Het totale aantal van 90 mijlpalen is als volgt berekend: van 0 naar 1 mijlpaal = 1 mijlpaal. Twee stappen vooruit telt als 2 mijlpalen; drie stappen vooruit als 3 mijlpalen. Dus: 30 + (18x2) + (8x3) = 90.

f. Samen sterker: collectieve engagements

Door aan collectieve engagementinitiatieven deel te nemen, kunnen we de effectiviteit van onze engagementactiviteiten vergroten. Wanneer beleggers samen optrekken, neemt de druk op een onderneming toe en dat vergroot de kans op succes. Wij initiëren collectieve engagements of sluiten ons aan bij bestaande collectieve initiatieven, zoals Climate Action 100+. Per geval bekijken we welke initiatieven het best bij onze waarden en engagementdoelen aansluiten. Daarnaast werken we samen met andere vermogensbeheerders en beleggers met vergelijkbare engagementdoelen.

Gezien de tastbare gevolgen en toenemende risico's van klimaatverandering geven we op het gebied van engagement prioriteit aan klimaatkwesties. Wij spreken met bedrijven over onder meer informatieverstopping inzake emissies, initiatieven om emissies te beperken en de ontwikkeling van schonere technologieën. We verwachten dat ondernemingen hun activiteiten afstemmen op het klimaatakkoord van Parijs en doelstellingen vaststellen om minder CO₂ uit te stoten.

In 2023 waren wij, samen met andere beleggers, betrokken bij collectieve engagements met 178 ondernemingen. Bij diverse initiatieven namen wij actief deel, zoals bij IIGCC Climate Action 100+; FAIRR; Access to Medicine Foundation en de Investor Alliance on Human Rights. Wij sloten ook aan bij een recent opgericht, collectief engagementinitiatief: Nature Action 100. We nemen daarin als belegger deel aan de engagements met Novo Nordisk en Sysco Corporation.

Ons beleid rond betrokken aandeelhouderschap en engagement is [online beschikbaar](#).

Wij zijn ook actief lid van verscheidene sectorinitiatieven, zoals de PRI (Principles for Responsible Investment), de GIIN (Global Impact Investing Network) en de ICGN (International Corporate Governance Network). In Nederland zijn we actief lid van Dufas en Eumedion. Ook hebben we de Nederlandse en de Britse Stewardship Code ondertekend.

Onze belangrijkste [lidmaatschappen en collectieve engagements](#).

g. OESO RBC-gerelateerde engagements

[Hier](#) vindt u een overzicht van onze belangrijkste engagements rond thema's die vallen onder de OESO Responsible Business Conduct (RBC) Guidelines. Het gaat om engagements die zich richten op daadwerkelijke en/of potentiële negatieve gevolgen van de activiteiten van bedrijven en hoe deze worden beperkt.

Just do it?

We hebben samen met 70 andere beleggers een openbare brief aan Nike ondertekend waarin de onderneming werd gevraagd de uitstaande loonbetalingsproblematiek bij een leverancier (Ramatex Group) aan te pakken. Ramatex is betrokken geraakt bij een geschil over het niet betalen van lonen en/of ontslagvergoedingen aan de werknemers van twee onderleveranciers in Cambodja en Thailand tijdens de coronapandemie. Nike zegt niet te hebben geweten dat Ramatex de productie had uitbesteed en dat Nike zelf geen directe banden onderhield met de onderleveranciers. Dit werpt de vraag op hoeveel inzicht Nike – dat is opgenomen in de beleggingen van de Kempen Sustainable Equity Strategie - heeft op zijn leveringsketen.

Stemactiviteiten

Stemmen tijdens aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen waarin we beleggen is een essentieel onderdeel van betrokken en actief aandeelhouderschap. In 2023 brachten we op 468 aandeelhoudersvergaderingen van afzonderlijke ondernemingen onze stem uit, waarbij we in 15% van de gevallen tegen het bestuur stemden. We maken gebruik van het ISS-stemplatform en stemmen op basis van ons eigen stembeleid.

Op 346 vergaderingen (70%) stemden we tegen ten minste één agendapunt of onthielden we ons van stemming over ten minste één agendapunt. We onthouden ons van stemming als we het bestuur meer tijd willen gunnen om een bepaalde kwestie op te lossen. Als veranderingen uitblijven stemmen wij in de toekomst tegen.

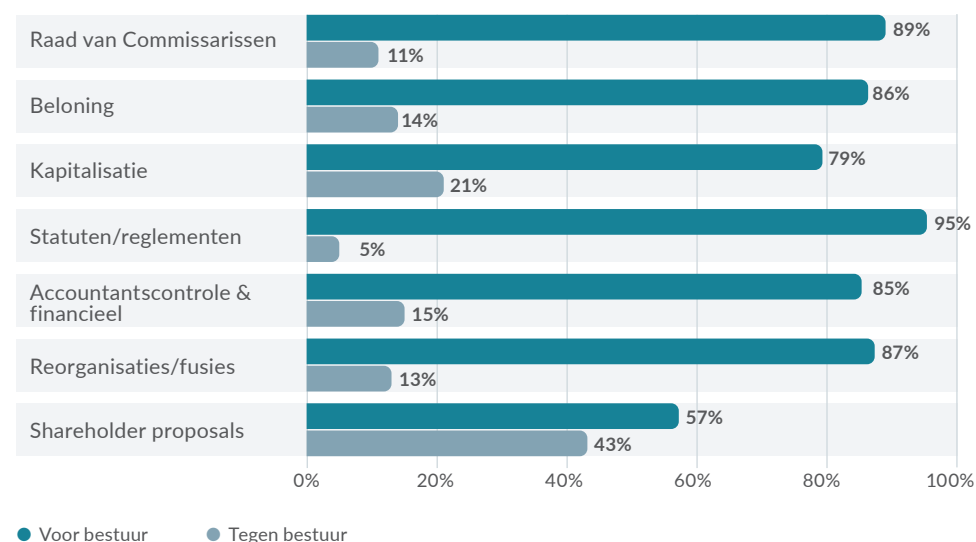
Bij 124 van de 287 aandeelhoudersvoorstellen stemden we tegen het bestuur. Van deze 124 stemmen tegen het bestuur hadden er 46 betrekking op corporate governance, 3 op informatieverstopping over de loonkloof op basis van geslacht, 6 op de noodzaak van een onafhankelijke voorzitter, 29 op klimaatverandering en circulariteit, 30 op kwesties rond arbeids- en mensenrechten en 13 op informatieverstopping over politieke lobbyactiviteiten.

Stemmen 2023

Categorie	2023		2022	
	Aantal	%	Aantal	%
Aantal vergaderingen om te stemmen	496		445	
Aantal vergaderingen gestemd	468	94	427	96
Vergaderingen met tenminste 1 stem tegen of onthouden	346	70	325	73
Stemmen voor bestuursvoorstellen	5,764	85	5,231	85
Stemmen tegen bestuursvoorstellen	1,057	15	942	15
Stemmen over voorstellen aandeelhouders	265	4	191	3
Stemmen tegen bestuur n.a.v. voorstellen aandeelhouders	124	2	91	20

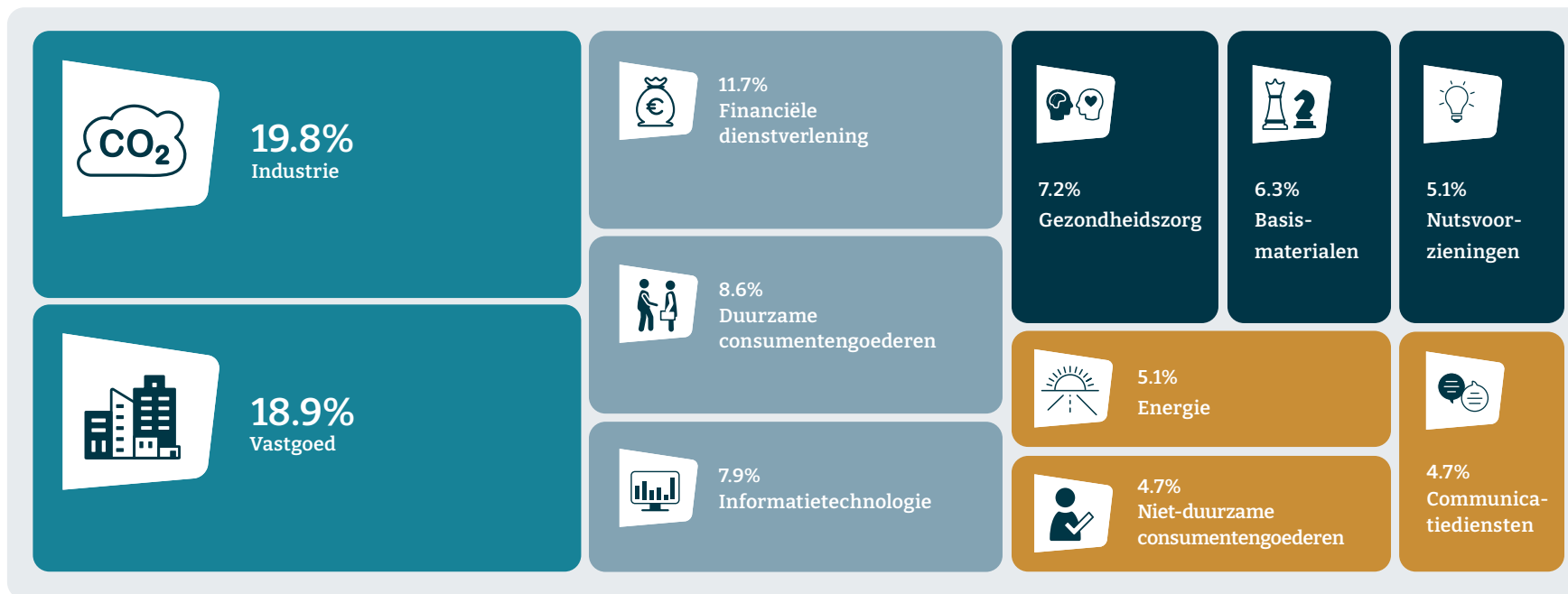
Hoe wij stemmen vindt u terug in ons [stembeleid](#). Daarin staan onze verwachtingen ten aanzien van thema's zoals diversiteit van het bestuur, goed gestructureerde bezoldiging en goed bestuur. [Hier](#) vindt u een volledig overzicht van ons stemgedrag.

Analyse van stemgedrag versus bestuur

➤ Een overzicht van onze belangrijkste stemmingen in 2023 vindt u [hier](#).

Vergaderingen per sector

* Bron: <https://vds.issgovernance.com/vds/#/NzcyMA==/>